



порядок та підстави перевірки законності адміністративних актів, а також визначатимуть компетенцію адміністративних судів, процедуру судочинства у справах, що виникають з адміністративно-правових відносин.

Все це має сприяти зміцненню законності, додержання якої є необхідним та найважливішим засобом охорони суб'єктивних прав громадян.

Література

1. Куян І. Адміністративна відповідальність як інструмент правової держави // *Право України*. – 1998. - №5. – С.66.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984 додаток до №51 ст.1122 (з наступними змінами та доповненнями).
3. Конституція України // *Відомості Верховної Ради України*. - 1996.-№30.

В. Лапшин,

аспірант Ярославського державного
університету ім. П.Г. Демидова,
Російська Федерація

ПРАВОВОЙ АСПЕКТ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ ЦЕЛЕВЫХ НАЛОГОВЫХ ЛЬГОТ

Одним из основных принципов политики правового государства в сфере экономической деятельности является обязанность каждого правильно, своевременно и в полном объеме исчислять и уплачивать законно установленные налоги и сборы. Уменьшение сумм, подлежащих перечислению в соответствующий бюджет, может быть осуществлено хозяйствующим субъектом только в связи с использованием налоговых льгот, которые предоставляются органами государственной власти для решения следующих задач: стимулирование производства продукции и оказания услуг для социально незащищенных слоев населения в целях понижения себестоимости; создание экономически благоприятных условий для повышения доходов малообеспеченных групп населения; привлечение инвестиций для развития какой-либо хозяйственной отрасли.

Весьма специфичный вид налоговых льгот был установлен Законом РФ "О закрытом административно-территориальном образовании (ЗАТО)" №3297-1 от 14.07.92 года. ЗАТО – это имеющее органы местного самоуправления территориальное образование, в пределах которого расположены промышленные предприятия по разработке, изготовлению, хранению и утилизации оружия массового поражения, переработке радиоактивных и других материалов, военные и иные объекты, для которых устанавливается особый режим безопасного функционирования и охраны государственной тайны, включающий специальные условия проживания граждан.

В начале 90-х годов XX века в России остро встал вопрос о финансировании указанных закрытых городов. Две трети жителей таких образований являются работниками одного градообразующего предприятия, выпускающего ядерную и иную науко- и энергоемкую продукцию для военно-промышленного комплекса РФ. Отсутствие государственного заказа на продукцию данного вида в 90-е годы XX века привело к продолжительным невыплатам заработной платы, сокращениям штата сотрудников предприятия и прочим социально-негативным явлениям.

Для решения проблемы финансирования администрации ЗАТО наделялись правом предоставления *целевых* налоговых льгот организациям, зарегистрированным на территории соответствующего образования и принявшим на себя обязательство выполнения "особо важного социального заказа", который сводился к периодическому перечислению организацией строго фиксированной суммы денежных средств на счет специального городского фонда. В зависимости от заинтересованности администрации в присутствии той или иной организации на своей территории, последняя могла получить 100%-ые льготы по уплате налогов в бюджеты всех уровней – от местного до федерального.

В результате принятия указанного закона проблема финансирования закрытых городов уже через несколько лет была полностью решена, однако, государственный бюджет стал нести большие потери из-за непоступления сумм соответствующих налогов. Ограничений у администраций ЗАТО по количеству организаций, которым предоставляются целевые налоговые льготы, не было никаких, потому для привлечения в городской бюджет максимального количества денежных средств администрации регистрировали и предоставляли целевые налоговые льготы всем желающим. В итоге такой деятельности государственный бюджет нес колоссальные убытки.

В марте 1999 года в ст.5 Закона были внесены существенные изменения: администрации сохраняли за собой право предоставления целевых налоговых льгот, но только тем организациям, которые имеют на территории соответствующего закрытого административно-территориального образования не менее 90% основных средств и осуществляют не менее 70% своей деятельности (в том числе не менее 70% среднесписочной численности организации должны составлять работники, постоянно проживающие на территории соответствующего закрытого административно-территориального образования и не менее 70% фонда оплаты труда должно выплачиваться работникам, постоянно проживающим на территории соответствующего закрытого административно-территориального образования). Одновременно администрация лишалась своего права предоставлять налоговые льготы тем организациям, руководство которых фактически никогда не осуществляло и не собиралось осуществлять финансово-хозяйственную деятельность на территории закрытого города.

Директорам организаций, с которыми администрации соответствующих ЗАТО уже заключили налоговые соглашения о предоставлении целевых налоговых льгот, было необходимо выполнить требования указанного Закона от 17.03.99 г., в противном случае пользование предоставленными налоговыми льготами признавалось противозаконным. Тем не менее, несмотря на изменения законодательства РФ о закрытых административно-территориальных образованиях, руководители ряда указанных организаций не предпринимали никаких мер по выполнению дополнительно установленных требований пользования предоставленными целевыми налоговыми льготами. В лучшем случае создавалась видимость осуществления деятельности на территории соответствующего образования. Подобное игнорирование требований законодательства мотивировалось тем, что, во-первых, налоговые льготы были предоставлены организации администрацией закрытого города путем заключения налогового соглашения до вступления в силу Закона РФ №67-ФЗ от 17.03.99 г. Во-вторых, в период действия налогового соглашения руководство организации добросовестно выполняло свои обязательства перед администрацией по особо важному социальному заказу, поэтому стороны заключенное налоговое соглашение не расторгают, и у налоговых органов нет законных оснований для привлечения организации и ее руководителей к ответственности. Это мнение нашло поддержку в арбитражной практике судов различных субъектов России.



Только с начала 2000 года на основании положений Федерального закона "О федеральном бюджете на 2000 год" от 03.12.99 г. администрации закрытых административно-территориальных образований были лишены права предоставлять целевые налоговые льготы каким-либо организациям, за исключением администраций городов, на территории которых расположены ядерные центры Российской Федерации.

Отрицательный опыт российского законодателя в части делегирования на места полномочий государства в предоставлении целевых налоговых льгот, в том числе и в федеральный бюджет, говорит о том, что налоговые льготы должны предоставляться региональными или местными органами власти только в части сумм налогов и иных обязательных платежей, подлежащих перечислению в республиканский (краевой, областной) или городской (районный) бюджет соответственно. В противном случае государство рискует заплатить слишком высокую цену за решение каких-либо социальных проблем в отдельных административно-территориальных образованиях. Что же касается вопроса правомерности предоставления *целевых налоговых льгот*, то он не потеряет своей актуальности до тех пор, пока в российском законодательстве будет предусмотрено право администраций каких-либо закрытых административно-территориальных образований предоставлять стопроцентные целевые налоговые льготы по всем видам налогов, так как причиняемый данной деятельностью ущерб финансовым интересам государства может исчисляться миллионами, а в отдельных случаях и миллиардами рублей.

С. Лучковська,
*викладач кафедри права Технологічного
університету Поділля, магістр права,
м. Хмельницький*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ МЕХАНІЗМУ ВАЛЮТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Серед сфер, в яких відбулися значні зміни у зв'язку з економічними реформами в Україні, важливе місце посідає сфера фінансів. Процес створення ринкової системи фінансово-економічних відносин проходить разом із процесом формування правової держави. Насамперед, це пов'язано з тим, що фінансово-економічні відносини повинні мати юридичне оформлення, а правові відносини – опиратися на ринкові структури.

Однією із базових сфер фінансово-економічних відносин, структурою сучасної економіки, є система валютних відносин. Механізм правового регулювання є невід'ємною частиною загально-правового механізму регулювання і повинен бути цілісним фінансово-правовим полем.

Регулювання у сфері валютних відносин слід здійснювати за допомогою специфічних фінансово-правових методів. Одним із таких методів є метод валютного контролю як елемент економічної політики держави. При цьому ми розглядаємо валютний контроль як систему контрольних заходів органів валютного контролю, що спрямовані на забезпечення проведення валютних операцій резидентами та нерезидентами згідно з діючим валютним законодавством.

Здійснення валютного контролю не суперечить статуту Міжнародного валютного фонду. Україна як незалежна держава ще у 1992 році ратифікувала Угоду про Міжнародний валютний фонд, чим взяла на себе певні зобов'язання щодо організації власної валютної системи. Статтею 8 Угоди про Міжнародний валютний фонд передбачено, що держава-член МВФ має право запроваджувати заходи контролю (у тому числі і дискримінаційні) щодо руху капіталів (як відпливу його, так і надходження його з-за кордону). Отже, член МВФ, підписавши всі зобов'язання перед Фондом, залишає за собою право валютного контролю за операціями з капіталом.

Валютний контроль може поширюватися як на всі операції, передбачені платіжним балансом країни, так і на їх частину. Як правило, він поширюється на рух капіталів для захисту стабільності грошової системи та валютних резервів у період реформування економіки і є одним з невід'ємних елементів перехідної фінансової політики держави. Валютний контроль як інструмент стабілізації руху капіталів у малих відкритих економіках обмежує коливання процентних ставок та обмінних курсів до того часу, поки не буде сформовано розвинену ринкову інфраструктуру.

Відповідно до законодавства України, зокрема Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" № 15-93 від 19.02.1993 року сфера валютного контролю охоплює валютні операції за участю резидентів і нерезидентів, а також зобов'язання щодо декларування валютних цінностей та іншого майна резидентів, яке перебуває за межами України [1, ст. 184].

Ефективність валютного контролю залежить у значній мірі від якості інформації, якою володіють відповідні уповноважені державні органи щодо торговельних потоків та обсягу зобов'язань і боргів. Ця інформація може забезпечуватися наявністю у резидентів зобов'язань стосовно здійснення будь-якої зовнішньоекономічної операції через уповноважених посередників (банки), які повинні звітувати про це перед відповідними органами держави [2, 289].

Згідно ст. 12 Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" органи, що здійснюють валютний контроль, мають право вимагати і одержувати від резидентів і нерезидентів повну інформацію про здійснення ними валютних операцій, стан банківських рахунків в іноземній валюті у межах повноважень, визначених статтею 13 цього Декрету, а також про майно, що підлягає декларуванню згідно з пунктом 1 статті 9 цього Декрету (тобто валютні цінності та іншого майна резидентів, яке перебуває за межами України) [1, ст. 184].

Ст. 13 Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" містить перелік органів валютного контролю та закріплює їх повноваження у цій сфері. До органів валютного контролю належать такі органи, як Національний банк України, уповноважені банки, Державна податкова адміністрація України, Міністерство зв'язку України та Державний митний комітет України. Головним органом валютного контролю є Національний банк України, який здійснює контроль за виконанням правил регулювання валютних операцій на території України з усіх питань, не віднесених цим Декретом до компетенції інших державних органів; забезпечує виконання уповноваженими банками функцій щодо здійснення валютного контролю згідно з цим Декретом та іншими актами валютного законодавства України. Уповноважені банки здійснюють контроль за валютними операціями, що здійснюються резидентами і нерезидентами через ці банки. Державна податкова адміністрація України здійснює фінансовий контроль за валютними операціями, що проводяться резидентами і нерезидентами на території України. Міністерство зв'язку України здійснює контроль за додержанням правил поштових переказів та пересилання валютних цінностей через митний кордон України. Державний митний комітет України здійснює контроль за додержанням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України [1, 184]. Аналіз вищезазначених